

КАТРИН ДОЛТО

ПРЕДИСЛОВИЕ

Превод от френски: Николина Жекова, 2009

chitanka.info

„Всеки, който вниква в реакциите на децата, има революционно мислене“ — казваше Франсоаз Долто.

Имайки за задача да публикувам издадените и още неиздадени трудове на моята майка Франсоаз Долто, смятам за подходящо да открия поредицата на издателство „Галимар“, посветена на нея, със статии и лекции, свързани с детството и възпитанието, които досега не са обединявани в общо издание и поради това са неоткриваеми.

Поставяйки ударение върху това измерение от творчество ѝ, смятам, че следвам нейната нагласа, защото, откакто я помня, тя винаги е държала на тези неща: влагайки всичко от себе си, отговаряйки на многобройни писма и разнородни запитвания, без да пренебрегва нито един свой събеседник. Най-ранните статии датират от 1946 г. По онова време Франсоаз Долто, лекар и психоаналитик, омъжена за Борис Долто от 1941 г., е вече майка. Тя има голям клиничен опит, обогатяван от наблюденията над трите ѝ деца, което обяснява честото позоваване на мен и на братята ми в следващите страници. Последните статии датират от 1988 г. — годината на нейната смърт. Това показва до каква степен тя, която бе заявила още в детството си: „Искам да стана лечител на възпитанието“, отдава значение на *профилактиката* — една от основните грижи през целия ѝ живот.

Родена през 1908 г., Франсоаз Долто много рано се изправя пред трудностите на живота в тогавашна Франция, разкъсвана от войната, в семейство със седем деца, обзето от дълбока скръб от смъртта на Жаклин, нейната по-голяма с три години сестра. Така още от съвсем малка тя проумява значението на възпитанието за здравето на децата и бебетата, както и на взаимовръзката в страданието на едните и на другите.

Нейните наблюдения над „злочастието на света, срещу което не можем да направим нищо, а трябва само да го приемаме с много търпение и да се стремим да запазим живота на децата“, ѝ дават възможност да затвърди своето желание „да лекува възпитанието“. Тази ранна чувствителност към страданието на най-малките я дарява с лекотата и благоразположението на детството, които я водят към *по-различен* начин на вслушване и разшифроване на детските думи и действия. Оттам впрочем идва и това, което много хора наричат нейната клинична дарба.

Особеното в творчеството и живота на Франсоаз Долто е мястото, което тя отрежда на етиката. Всяко терапевтично действие трябва да бъде свързано с определена етика, утвърждава тя неуморно. Именно така трябва да се разбира нейното старание да не смесва никога психоанализа и възпитание.

Тя винаги е настоявала, че не упражнява психоанализа извън кабинета си, а използва онова, което пациентите са ѝ помогнали да разбере и обобщи, за да го направи полезно и за останалите. От него извлича размисли относно възпитанието като профилактика на неврозите, извършваща голяма преработка на човешкото страдание. По време на терапията с деца тя никога не отстъпва от аналитичната позиция, за да заеме ролята на възпитател. Това впрочем много често изнервя родителите на нейните млади пациенти, очакващи съвети, които тя упорито отказва да им дава.

Статиите и лекциите от двете издания „Основни етапи на детството“ и „Пътищата на възпитанието“ са предназначени за всички — възпитатели, лекари, учители, адвокати, медицински сестри, социални работници и родители. В тях Франсоаз Долто отново се спира на всякакви теми от своите виждания, които другаде са засегнати в по-отчетлива теоретична перспектива. Тя се стреми да ги вписва във всекидневния живот посредством множество клинични примери, които придават голяма яснота на нейния изказ. Те хвърлят светлина върху различни аспекти от нейното познание за хората — родители и деца. Франсоаз Долто винаги е подчертавала, че преди да станеш психоаналитик на деца, трябва първо да бъдеш психоаналитик.

Нейните статии описват всекидневния живот, трудностите на общуването, етапа на отбиването, „втората пъпна връв“, разстройствата на съня, приучаването към хигиената, голотата у дома и нудизма, както и изграждащите етапи в развитието на децата и подрастващите. Франсоаз Долто уточнява и своето схващане за детската психоанализа, като ясно показва по какво според нея тя се отличава от психотерапията. Тя засяга още и съществения въпрос за *символичното заплащане* (с камъчета, марки, билетчета за транспорт и др.), което се изисква от детето, за да обозначи дали желае, или не желае своя сеанс, въпреки че остава зависимо от отговорните за него възрастни по отношение на практическото провеждане на лечението.

Както аз, така и всички, които обичаха да я слушат, ще могат да преоткрият тук нейния глас, разказвателната ѝ дарба, нейните забавни изрази и неологизми. Тя не се двоумеше да сътворява свой собствен език по мярката на точността, от която се нуждаеше. Изобретяваше думите и понятията, които ѝ липсваха. Така се появиха изрази като „омайчинствявам“^[1], „зачерупчвам се“^[2], „отклуниние“^[3], „устременост“^[4], които често придават поетично измерение на нейното слово.

Именно заради нейния така специфичен изказ през 1968 г. Люсиен Морис ѝ предлага да говори по радиото. Както тя често припомняше, това е било „най-трудното решение в живота ѝ“. Бе преценила рисковете, но подтикната както винаги от загриженост за профилактиката, с присъщия си прагматизъм тя просто продължи онова, към което се стремеше със своите статии и лекции, а именно — срещи с обществеността, оставаща недосегаема по други начини, но толкова важна за децата. Тя обичаше да се обръща към тези непознати родители, на които приписваше огромни възможности за разбиране и правилна интуиция. Вместо да им дава готови решения, по-скоро се стремеше да ги пробуди, да им разкрие същността на обмена между съзнаваните и несъзнавани психични послания, да ги накара да проумеят, че *всичко е език*. Подтикваше ги да разшифроват всичко, което намира израз в хода на ежедневието. Успокояваше ги, показвайки, че рано или късно всяко дете минава през някакъв симптом, който трябва да разберем, преди да изпадаме в паника. Като им оказваше такова доверие и изискваше от тях да разсъждават и пишат дълги писма, тя ги подтикваше сами да поемат отговорността за своята семейна история, защото според нея „родителите са първите, които знаят, а думите на специалиста трябва да подкрепят тяхната интуиция“ — това ги караше да се чувстват уважавани и предаванията имаха учудващ успех. Нейният глас, прямотата ѝ и чувството за хумор, с което си служеше, за да намали напрежението, без никога да преминава в ирония или подигравки, постигаха своята цел отвъд всички очаквания. Без да иска, Франсоаз Долто се превърна в известна личност, в медийна знаменитост, тъй като бе съумяла никога да не подценява своята публика.

Тя много бързо си даде сметка за размаха на това явление, намираше го забавно, и успя да извлече практически последствия от

него: след като завърши лечението на текущите си клинични случаи, тя посвети своята терапевтична дейност на най-малките деца, лишени от родителски грижи^[5]. Отблясъците на славата по-трудно можеха да въздействат на децата, дадени за отглеждане в домове. Консултациите на кърмачета, провеждани в присъствието на обучаващи се психоаналитици, бяха за нея вълнуващо занимание до края на живота ѝ.

Без съмнение известността ѝ можеше да навреди на истинското познаване на нейното дело, което в известна степен остава неизследвано. Често се изтъква вдъхновеният ѝ клиничен талант в ущърб на теоретичния, който тя никога не е преставала да изявява. При все това всички нейни интерпретации и терапевтични решения се основаваха на много точен теоретичен апарат, който постепенно си бе изработила и в чиято основа е залегнало нейното схващане за „несъзнавания образ на тялото и телесната схема“, както и значимостта на различните видове „символогенна кастрация“.

Тя неуморно изминаваше отново и отново разстоянието между теория и практика, постоянно напътствана от своята наблюдателност, която отбелязваше всяка подробност (промяната в цвета на кожата около устата на бебето, честотата на дишането му, началното движение за някакъв жест, различните миризми на изпотяването) и усвояваше тези най-дълбоки реакции по уникален начин, свидетелстващ за физическото ангажиране на аналитика в терапевтичната работа. Да се ангажира бе нейният начин да вникне дълбоко.

Ако днес в яслите, училищата, болниците и дори в съдебните зали и затворите статутът на детето се е променил, това е, защото са все още в действие вложените от нейна страна усилия и начинания. Някои постижения, смятани днес за очевидни, са плод на пламенната борба, която водеше в продължение на години. За нея не бе от значение дали те ще ѝ бъдат признати, тъй като смяташе за по-важно не собствената си личност, а осъществяването на конкретен напредък в полза на развитието на децата — бъдещите възрастни и „бъдещите членове на обществото“, както обичаше да ги нарича.

В това издание ще открием начин за разбиране на детството и *родителството*, който по времето на неговото провъзгласяване бе възприеман като скандален. Образът на Франсоаз Долто като „чудотворната баба на психоанализата“ неслучайно послужи за

прикриване на факта, че нейната мисъл бе революционна през целия ѝ живот. Канализирането на идеите ѝ с течение на времето бе тайният успех на тази, която винаги се радваше на съпротивата като свидетелство за пропукване под напора на едно истински новаторско слово.

Да съумее да наложи своите възгледи за детето като желаещ субект още от зачатieto; да привлече вниманието към страданието на най-малките, възстановявайки така тяхното достойнство; да въведе зачитането на тяхната личност като основно понятие представляват нейната победа над измъченото дете, каквото е била самата тя. Дългите размишления над собственото ѝ детство и състраданието ѝ към възрастните я подтиква да каже: „Децата ни предизвикват към вътрешна истина, надминаваща онази, която вече познаваме за себе си, и разклащат издълбоко нашите убеждения.“

Благодаря на Научния комитет за Франсоаз Долто, на Франсис Мартенс и Рашел Крамерман за тяхното ценно съдействие.

Катрин Долто^[6]

---

[1] Неологизмът „*mamaïser*“ (от „*maman*“ — майка) означава превръщане в нещо принадлежащо или присъщо на майката; вселяване на майчиното присъствие. — Б.пр. ↑

[2] *S’escargoter*: буквално — затварям се в черупката си, държа се плахо и затворено. — Б.р. ↑

[3] Неологизмът „*dévivance*“ е образуван от съчетаване на думите *déviance* (отклонение) и *vivance* (жизненост) и означава патологичното отклонение като отклонение от жизнената енергия, униване, „отклунение“ — отклонение + униние. — Б.пр. ↑

[4] Изразът „*allant devenant*“ е въведен от Долто във връзка с желанието и половата идентичност. — Б.пр. ↑

[5] Във Франция отглеждането на тези деца се управлява от Областната дирекция по здравни и обществени въпроси — D. D. A. S. S. (*Direction Départementale des Affaires Sanitaires et Sociales*). — Б.пр. ↑

[6] Катрин Долто е лекар, хаптопсихотерапевт (хаптотерапията е метод за емоционална подготовка за раждането). — Б.пр. ↑

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.